

TAITEEN PERUSOPETUKSEN

SANATAITEEN OPETUSSUUNNITELMA 2018

YLEISEN OPPIMÄÄRÄN MUKAAN

SISÄLLYSLUETTELO

1 OPETUSSUUNNITELMA	3
1.1 Opetussuunnitelmajärjestelmän ja opetussuunnitelman perusteet	3
1.2 Opetussuunnitelman laatiminen	3
1.3 Opetussuunnitelman sisältö	3
2 TAITEEN PERUSOPETUKSEN YLEISEN OPPIMÄÄRÄN LÄHTÖKOHDAT	4
2.1 Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän tehtävä	4
2.2 Arvoperusta	4
2.3 Oppimiskäsitys	5
2.4 Yleisen oppimäärän yhteiset tavoitteet	5
3 OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN	6
3.1 Oppimisympäristöt	6
3.2 Toimintakulttuuri	6
4 OPINTOJEN LAAJUUS JA RAKENNE	7
4.1 Opintojen laajuus	7
4.2 Opintojen rakenne	7
5 OPPIMÄÄRÄN YKSILÖLLISTÄMINEN	8
6 OPPIMISEN ARVIOINTI	9
6.1 Arvioinnin tehtävä	9
6.2 Arviointi opintojen aikana	9
6.3 Osaamisen tunnistaminen ja opintojen hyväksi lukeminen	9
6.4 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot	9
7 SANATAIDE	10
7.1 Varhaisiän sanataidekasvatus	11
7.2 Sanataiteen yhteiset opinnot	10
7.3 Sanataiteen teemaopinnot	15
7.4 Aikuisten sanataiteen opetus	17
7.5 Työtavat sanataiteen opetuksessa	17
7.6 Oppimisen arviointi sanataiteen opetuksessa	17

Huom!

Hyväksytty Aikuisväestön lautakunnassa 21.3.2018.

1 OPETUSSUUNNITELMA

Kuva: Susanna Tiittinen

1.1

Opetussuunnitelma- järjestelmän ja opetus- suunnitelman perusteet

Taiteen perusopetus perustuu lakiin taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633 ja asetukseen taiteen perusopetuksesta 6.11.1998/813. Taiteen perusopetuksen järjestäminen Kouvolassa pohjautuu myös lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta 3.8.1992/728. Opetushallitus määrittää opetussuunnitelman perusteista, oppilaan arvioinnista ja todistukseen merkittävistä tiedoista.

Kouvolan kansalaisopiston sanataiteen yleisen oppimäärän opetussuunnitelma perustuu opetushallituksen taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteisiin 2017. Oppilaan arvioinnista ja todistukseen merkittävistä tiedoista päättää

opetushallitus. Opetuksen rakenne on kuvattu kappaleessa 4 ja arviointi kappaleessa 6.

1.2

Opetussuunnitelman laatiminen

Opetussuunnitelma on laadittu yhteistyössä opiston opettajien, oppilaitosjohton ja muun opiston henkilökunnan kanssa. Opiskelijoille ja heidän vanhemmilleen on järjestetty kuuleminen asiaa koskien.

1.3

Opetussuunnitelman sisältö

Vapaa sivistystyön lain mukaisesti Kouvolan kansalaisopisto järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalai-

“Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.”

suutta tukevaa koulutusta taidekasvatuksen periaatteet huomioiden. Vapana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehitymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Opetuksen laajuus on yleisen oppimäärän mukaisesti 500 tuntia. Opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja sitä kehitetään suunnitelmallisesti ottaen huomioon ajan tuomat tarpeet ja muutokset. Konkreettiset kehittämistoimenpiteet kirjataan kaupungin strategiaan pohjautuvaan opiston kehittämissuunnitelmaan, joka tehdään valtuustokausittain ja päivitetään vuosittain.

Oppilaitos päättää opiskelijaksi ottamisesta pyrkien kuitenkin tarjoamaan opiskelupaikan kaikille halukkailla mahdollisimman läheltä: Kouvolan kansalaisopiston toiminta-ajatuksena on toimia aidosti kaikkien lähellä ja tarjota palveluita koko toiminta-alueellaan.

Kouvolan kansalaisopistolla noudatetaan Kouvolan kaupunginhallituksen hyväksymää Kouvolan kaupungin suunnitelmaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi (15.6.2015 § 154). Opettajat kertovat toimintaperiaatteet ryhmissä. Lisäksi käytännön työkaluna opistolla on kaikille opiskelijoille ja heidän huoltajilleen jaettava Toimintaohje työrauhan turvaamiseksi. ■

2 TAITEEN PERUSOPETUKSEN YLEISEN OPPIMÄÄRÄN LÄHTÖKOHDAT

Kuva: Marja Horbach

2.1

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän tehtävä

Taiteen perusopetus on ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää eri taiteenalojen opetusta. Taiteen perusopetuksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden suuntaisesti. Oppilaitos voi myös järjestää alle kouluikäisille varhaisiän opetusta sekä opetusta aikuisille.

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimää-

rän tehtävänä on luoda perustaa emotionaalille, esteettiselle ja eettiselle kasvulle sekä antaa edellytyksiä elinikäiseen taiteiden harrastamiseen. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää ja säilyttää kansallista kultuuria sekä tukea opiskelijan kykyä arvostaa eri kulttuureita ja toimia moniarvoisessa yhteiskunnassa. Taiteen opiskelun tarkoituksena on avata opiskelijalle uusia mahdollisuuksia ymmärtää taidetta ja kulttuuria sekä niiden sisältämiä merkityksiä. Tehtävänä on myös kehittää opiskelijoiden ajattelemisen taitoja ja luovuutta elämän eri alueilla. Yleisen oppimäärän tehtävänä on kehittää sellaisia taitoja ja tietoja, joita opiskelija tar-

vitsee elämän eri aloilla ja jotka antavat hänelle valmiuksia hakeutua asianomaisen taiteenalan koulutukseen.

2.2

Arvoperusta

Opetussuunnitelma pohjautuu arvoperustaan, jonka mukaan taiteen perusopetus rakentuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien moninaisuuden kunnioitukselle sekä luo pohjaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväälle tulevaisuudelle. Opetus perustuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen on ainutkertainen ja toimii vuorovai-

kutuksessa toisten ihmisten ja ympäristönsä kanssa sekä vaikuttaa aktiivisesti elämään. Opetuksessa huomioidaan sukupuolten tasa-arvo ja sukupuolen moninaisuus. Keskeistä on opiskelijan luovan ajattelun ja toiminnan tukeminen. Taidekasvatuksen tavoitteena on vahvistaa opiskelijan aisti- ja tunneherkkyyttä, itseilmaisua ja tukea opiskelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Taiteen perusopetuksen tavoitteena on tukea opiskelijan minäkuvan kasvua ja kehittymistä sekä hänen kykyään jäsentää ympäröivää todellisuutta. Opiskelussa on keskeistä taiteen tekeminen ja sen kokemisen ilo sekä halu, taito, uteliaisuus ja uskallus tulkita taidetta persoonallisesti. Tavoitteena on myös ohjata opiskelijaa keskittyneeseen, määrätietoiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä rakentavaan toimintaan yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Opinnot tukevat opiskelijoiden luovan ajattelun ja osallisuuden kehittymistä.

Taiteen perusopetus luo vahvan pohjan ja ymmärryksen taiteen ja taidekasvatuksen kehittämiseksi. Opetusta toteutetaan muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.

Opetuksen lähtökohtana ovat kullekin taiteentalalle ominaiset tiedon tuottamisen ja esittämisen tavat. Taiteeseen sisältyvät esteettisyyden, eettisyyden ja ekologisuuden kysymykset ohjaavat pohtimaan ja arvioimaan, mikä elämässä on merkityksellistä ja arvokasta. Taiteen perusopetuksessa luodaan pohjaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväälle tulevaisuudelle.

Kansalaisopiston omana toiminta-ajatukseksi on toimia aidosti kaikkien lähellä ja tarjota palveluitaan eri puolella Kouvola. Toiminnan pyrkimyksenä on säilyä ihmisläheisenä opistona ja panostaa palvelun kehittämiseen opettajien osaamista tukien. Opisto näkee tärkeäksi toiminta-alueensa asukkaiden ja heidän tarpeidensa tuntemisen. Tavoitteena on vahvistaa tasa-arvoa ja toimintojen saavutettavuutta sekä lisätä aliedustettujen ryhmien mahdollisuuksia osallistua kansalaisopiston tarjoamaan toimintaan.

Osana kaupunkia Kouvola kansalaiso-

pisto toteuttaa toiminnassaan kaupungin strategiaa ja arvoja. Kouvola visio on olla kasvualusta – mahdollisuus uusille avauksille ja uudelle kasvulle. Kaupungin toimintaa ohjaaviksi arvoiksi on määritelty kaupunkilaisen paras, luotettavuus ja turvallisuus, vastuullinen yhteistyö, tavoitteellisuus ja tehokkuus sekä rohkea uudistuminen.

“Opettaja ohjaa opiskelijaa tunnistamaan omat tapansa toimia ja oppia harjoittelutavat. Taidekasvatuksessa harjoittelu vaatii aikaa ja pitkäjänteisyyttä.”

2.3

Oppimiskäsitys

Oppiminen ymmärretään yksilölliseksi ja yhteisölliseksi taitojen ja tietojen rakennusprosessiksi, jonka kautta syntyy kulttuurinen osallisuus. Taiteen oppiminen on pitkäjänteinen ja kokonaisvaltainen prosessi. Erilaisissa tilanteissa työskennellään opettajan ohjauksessa, vuorovaikutuksessa opettajan ja ryhmän kanssa sekä itsenäisesti. Opettajalla on keskeinen merkitys sekä opiskelijan opiskelutaitojen että opiskeluympäristön kehittämisessä sellaiseksi, että erilaisten opiskelijoiden edistyminen on mahdollista.

Opiskelijalla on aktiivinen rooli opiskelussa ja oppimisessa. Kokemukset ja vuorovaikutus ympäristön kanssa samoin kuin eri aistien käyttö ja kehollisuus ovat oppimisen kannalta olennaisia. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita ja toimimaan tavoitteiden suuntaisesti. Opetuksessa pyritään huomiomaan opiskelijan aiemmat kokemukset ja

hänen elämämaailmansa. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Rohkaiseva ja kannustava ohjaus ja palaute ovat keskeinen osa oppimista edistävää vuorovaikutusta. Työtapojen tulee ohjata opiskelijaa arvostamaan kaikkien ryhmänjäsenten työskentelyä ja työn tuloksia. Oppiminen perustuu tekeillä oppimiseen, suunnitelmallisuuteen sekä kykyyn arvioida omaa oppimista. Opettaja ohjaa opiskelijaa tunnistamaan omat tapansa toimia ja oppia harjoittelutavat. Taidekasvatuksessa harjoittelu vaatii aikaa ja pitkäjänteisyyttä.

Taiteen perusopetuksessa oppiminen on yksilöllistä ja yhteisöllistä tietojen ja taitojen rakentamista, joka vahvistaa opiskelijan kulttuurista osallisuutta ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppiminen on kaikilla taiteenaloilla kokonaisvaltainen ja vuorovaikutteinen prosessi, joka kehittää opiskelijan tietoja ja taitoja monipuolisesti. Se on erottamaton osa yksilön kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista.

2.4

Yleisen oppimäärän yhteiset tavoitteet

Taidekasvatuksessa ja taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetuksessa elinikäisen taidesuhteen luominen on merkittävässä asemassa. Opintojen tavoitteena on monipuolinen ja innostava mahdollisuus olla osallisena ja vaikuttamassa taiteen tekemisessä, kokemisessa ja nauttimisessa sekä pohtimassa taiteen merkitystä.

Opetus tukee monilukutaidon ja luovan ajattelun taitojen kehittymistä, moniaistisuutta ja taiteidenvälisyyttä. Oppilaita kannustetaan ja ohjataan valitsemaan itselleen merkityksellisiä tapoja tehdä taidetta. Opetuksessa on keskeistä eri ilmaisukeinojen ko-keileminen, harjoittelu ja soveltaminen. Opiskelijat saavat mahdollisuuksia tarkastella taiteen alaa historiallisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä ja vaikuttaa oman taiteen keinoin yhteiskuntaan. ■

3 OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1

Oppimisympäristöt

Tavoitteena on, että opiskeluympäristö tukee opiskelijan kasvua ja oppimista sekä antaa hänelle onnistumisen kokemuksia. Hyvä opiskeluympäristö on ilmapiiriltään avoin, myönteinen ja oppilasta rohkaiseva. Tilojen, työvälineiden ja materiaalien tulee mahdollistaa opetussuunnitelman perusteiden mukainen opiskelu. Hyvä opiskeluympäristö on fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen.

Oppimisympäristöjen luomisessa otetaan huomioon taiteenalan ominaiset aktiivinen ja pitkäjänteinen työskentely sekä taiteiden välinen osaaminen. Tieto- ja viestintäteknologian tarkoituksenmukainen käyttö sekä ulkopuolella tapahtuva osaamisen karttuminen

ja yhteistyöhankkeet taideopetuksen osana ovat merkityksellisiä oppimisympäristön osia.

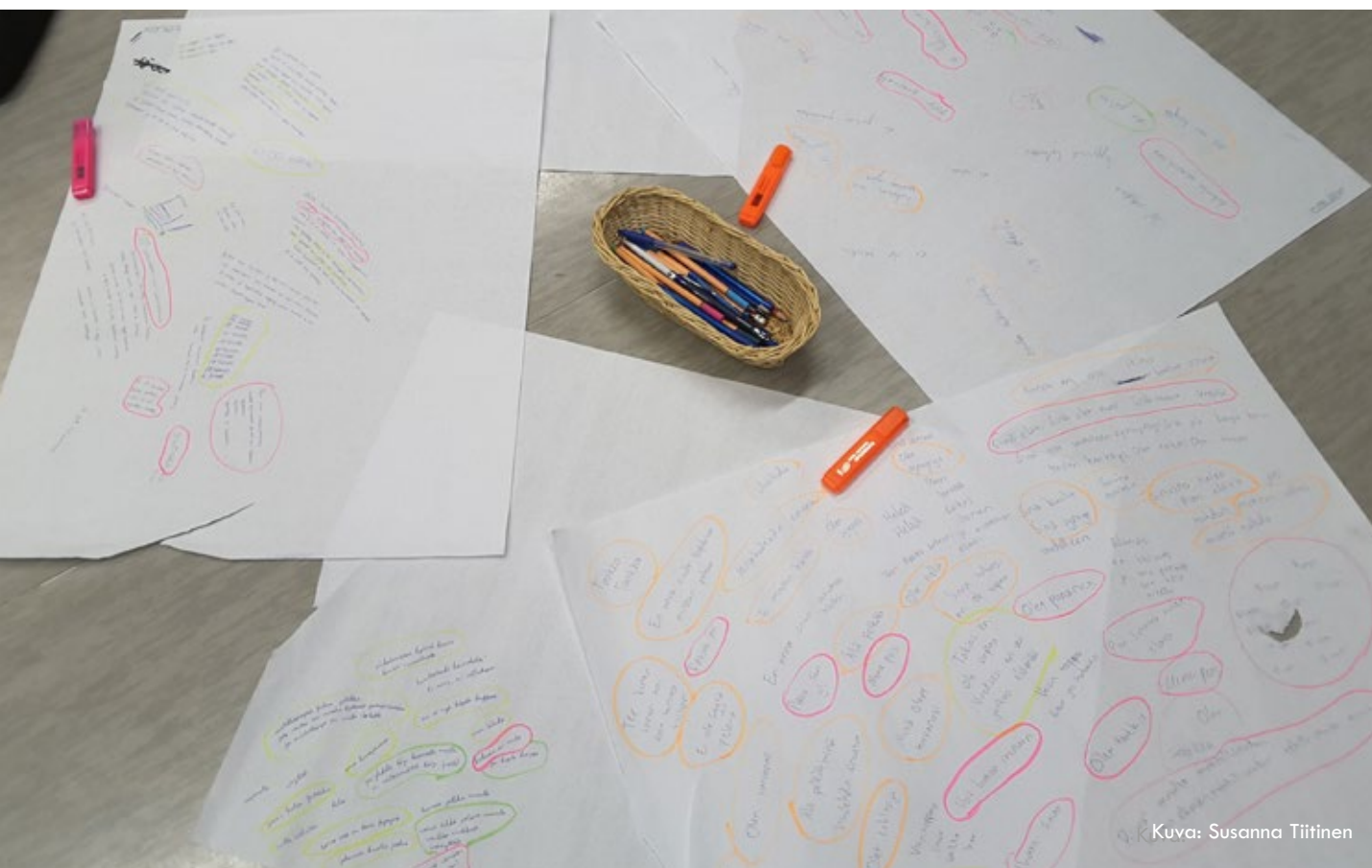
3.2

Toimintakulttuuri

Taiteen perusopetuksessa toimintakulttuuri perustuu Kouvolan kansalaisopiston arvopohjalle ja oppimiskäsitykselle. Välittävä kohtaaminen ja kunnioittava vuorovaikutus ovat keskeisiä toiminnassa. Toimintakulttuurin tavoitteena on luoda oppimista ja hyvinvointia edistävää, kestävää elämäntapaa. Toimintakulttuurissa hyväksytään myös oppiminen epäonnistumisen kautta. Osallisuus syntyy avoimesta ja rakentavasta vuorovaikutuksesta, joka käsittää sekä oppilaitosyhteistyön että huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävän yhteistyön.

Toimintakulttuuria kehitetään jatkuvasti pedagogiikassa, taiteenalan osaamisessa ja oppilaitoksen käytännössä. Taiteen perusopetuksen kokonaisvaltainen kehittäminen on osa oppilaitoksen johtamista ja oppilaitoksen arkikäytäntöjen organisointia, suunnittelua, toteuttamista ja arviointia. Toimintakulttuurissa otetaan huomioon kulttuurinen monimuotoisuus, kielitietoisuus ja tekijänoikeudet.

Kouvolan kansalaisopisto päättää taiteen perusopetuksen opiskelijavalinnasta. Kaikki halukkaat pyritään ottamaan mukaan. Kouvolan kaupungin tulee taata taiteen perusopetuksen yleiseen oppimäärään kuuluvien opintojen jatkuvuus niin, että opiskelijan on mahdollisuus suorittaa myös teemaopintoja ja saada opintonsa päätökseen. ■

Kuva: Susanna Tiitinen

4 OPINTOJEN LAAJUUS JA RAKENNE

4.1

Opintojen laajuus

Yleisen oppimäärän laskennallinen laajuus on 500 tuntia, josta yhteisten opintojen laskennallinen laajuus on 300 tuntia ja teemaopintojen 200 tuntia. Opintojen laajuuden laskennallisena perustana käytetään 45 minuutin pituista oppituntia. Koulutuksen järjestäjän tulee turvata opintonsa aloittaneille opiskelijoille mahdollisuus koko yleisen oppimäärän suorittamiseen. Annettavan opetuksen määrän tulee mahdollistaa opetus suunnitelmassa määriteltyjen tavoitteiden ja sisältöjen saavuttaminen.

Yleisen oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta järjestettäessä pyritään joustavuuteen niin, että opiskelijan ikä, aiemmin hankitut taidot ja tiedot sekä käytettävät opetusmenetelmät otetaan huomioon.

4.2

Opintojen rakenne

Yleisen oppimäärän opinnot muodostuvat taiteenalan yhteisistä opinnoista ja teemaopinnoista. Yhteisten opintojen tarkoituksena on taiteenalan perustaitojen hankkiminen. Teemaopinnoissa tarkoituksena on yhteisissä opinnoissa hankittujen taitojen laajen-

“Oppimistapahtumassa on keskeistä omien kokemusten, ajatusten ja tunteiden pohdinta ja niiden työstäminen taiteelliseen muotoon.”

taminen. Opetusta voidaan antaa viikkoopetuksena, kurssimuotoisena opetuksena sekä monimuoto- ja verkko-opetuksena. Opiskelija voi rakentaa yksilöllisen opintopolun mieltymystensä mukaisesti tarjottavien kurssikokonaisuuksien pohjalta.

Yleiseen oppimäärään kuuluvien opintokokonaisuuksien lisäksi oppilaitos voi tarjota valinnaisia opintokokonaisuuksia.

Opiskelijan on osoitettava todistuksen antajalle kaikki päättötodistuksen saamiseksi oikeuttavat opinnot suoritetuiksi. Taiteen perusopetuksen yleinen oppimäärä voi sisältää valinnaisia opintokokonaisuuksia, joita voidaan järjestää myös yhteistyössä muun taiteen perusopetuksen kanssa.

Opetusjärjestelyissä on otettava huomioon taiteenalan luonne. Oppimistapah-

tumassa on keskeistä omien kokemusten, ajatusten ja tunteiden pohdinta ja niiden työstäminen taiteelliseen muotoon. Taiteellinen työskentely on pitkäjänteistä ja taitojen oppiminen tapahtuu vähitellen ja vaatii aikaa. Opintokertojen tulee olla riittävän pitkiä yhteisten opintojen aikana, ja teemaopinnoissa opintokerrat voivat olla pidempiä kuin yhteisissä opinnoissa.

Kouvolan kansalaisopisto määrittelee yhteisten opintojen ja teemaopintojen opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet, sisällöt ja laskennalliset laajuudet opetus suunnitelman perusteiden pohjalta. Opintotarjonta ja järjestys määritellään paikallisesti ja paikalliset tarpeet huomioon ottaen. Opintokokonaisuuksien toteuttamisesta päättää Kouvolan kansalaisopisto. Koulutuksen järjestäjä voi tarjota varhaisiän, lasten ja nuorten sekä aikuisten taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opintoja opetus suunnitelmien mukaan. ■

5 OPPIMÄÄRÄN YKSILÖLLISTÄMINEN

Mikäli opiskelija ei kykene opiskelemaan opetussuunnitelman mukaisesti, opetussuunnitelman tavoitteita voidaan yksilöllistää vastaamaan oppilaan edellytyksiä, laatimalla opiskelijalle henkilökohtainen opetussuunnitelma yhteistyössä opiskelijan ja huoltajan kanssa.

Oppimäärää ja opetusta yksilöllistettäessä on huomioitava, että opintojen tavoitteet ovat opiskeltavan taiteenalan tavoitteiden mukaiset. Opiskelijalta edellytetään kykyä käyttää hyväkseen annettavaa opetusta. Opiskelu voi tapahtua yksilöopetuksena tai ryhmäopetuksena. ■

6 OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1

Arvioinnin tehtävä

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan edistymistä opinnoissa. Palaute on vuorovai-
kutteista ja edistää opiskelijan osallisuutta. Arviointi on oppimiseen kannustavaa, roh-
kaisevaa, oikeudenmukaista ja eettistä. Ar-
viointi ohjaa opiskelijaa omien tavoitteiden
asettamiseen sekä oppimisprosessin ja sen
eri vaiheiden ymmärtämiseen. Monipuoli-
seen, jatkuvaan arviointiin sisältyy erilaisia
palautteen antamisen tapoja sekä ohjausta
itsearviointiin ja vertaisarviointiin.

6.2

Arviointi opintojen aikana

Taiteen perusopetuksen arviointia suori-
taan Opetushallituksen ohjeiden mukaisesti.
Koulutuksen arviointi sisältyy vuosittaiseen
suunnitteluun ja sitä kehitetään ajankoh-
taiseksi ja elinikäistä oppimista tukevaksi.
Suunnittelu-toteutus-arviointiprosessi on jat-
kuvaa ja sen toteuttamiseen osallistuvat op-
pilaitosjohto, opetuksesta vastaavat opet-
tajat, toimistohenkilökunta ja opiskelijat.
Arviointia annetaan oppitunneilla. Opiske-
lija saa työskentelystään ja suorituksistaan
sanallista palautetta suullisesti ja/tai kirjal-
lisesti koko opintojensa ajan. Arviointi on op-
pimismotivaatiota tukevaa ja osallistavaa.
Vanhempia, huoltajia ja muita sidosryhmiä
kuullaan säännöllisesti.

Lasten ja nuorten taideopetuksessa an-
netaan opiskelijalle ja hänen huoltajalleen
tietoa opiskelijan vuoden aikana suoritta-
mista opintokokonaisuuksista Kouvolan kan-
salaisopiston opetussuunnitelmassaan päät-
tämällä tavalla. Arviointia täsmennetään
taiteenalakohtaisesti.

6.3

Osaamisen tunnistaminen ja opintojen hyväksi lukeminen

Opiskelijalla on oikeus saada hyväksi luetuk-
si myös aiemmin ja/tai muualla suoritettut tai-
teen perusopetuksen opintokokonaisuudet.
Muualla hankitun osaamisen tunnistaminen
tehdään perustuen selvityksiin opiskelijan
opinnoista tai osaamisesta sekä suhteessa
kunkin hyväksi luettavan opintokokonaisuus-
den tavoitteisiin ja sisältöihin. Myös opiske-
lijän siirtyessä oppimäärästä toiseen osaa-
amisen tunnistamisessa ja opintojen hyväksi
lukemisessa menetellään kuten edellä on
kuvattu.

6.4.

Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Opiskelija saa taiteen perusopetuksen yleis-
sen oppimäärän päättötodistuksen suoritet-
tuaan 500 tunnin laajuuteen sisältyvät 300
tunnin yhteiset opinnot ja 200 tunnin teema-
opinnot. Kaikki opiskelijan suorittamat opin-
tokokonaisuudet merkitään päättötodistuk-
seen. Päättötodistus voi sisältää liitteitä.

Opiskelijalle annetaan pyydettyä osal-
listumistodistus suoritetuista taiteenalan yleis-
sen oppimäärän opinnoista. Osallistumisto-
distus voi sisältää liitteitä. ■

*“Arviointi on
oppimiseen kannustavaa,
rohkaisevaa,
oikeudenmukaista
ja eettistä.”*

PÄÄTTÖTODISTUKSEN TULEE SISÄLTÄÄ SEURAAVAT ASIAT:

- Todistuksen nimi
- Koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen nimi
- Taiteenala ja opinnot, joista päättötodistus annetaan
- Opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- Opiskeluaika vuosina
- Opiskelijan suorittamat yhteiset opinnot, opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- Opiskelijan suorittamat teemaopinnot, opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- Rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- Opetusministeriön myöntämän koulutuksen järjestämisluvan päivämäärä tai kunnan päätös (päivämäärä) opetussuunnitelman hyväksymisestä
- Maininta, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen vahvistamien taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaisesti.

7 SANATAIDE

“Kirjoittaminen käsitetään laajan tekstikäsityksen mukaan myös suullisena kertomisena tai kehollisesti tuotettuna ilmaisuna.”

Taiteen perusopetuksen sanataiteen yleisen oppimäärän opetus perustuu näkemykseen kielestä ja kirjallisuudesta taiteen ja koko yhteiskunnan pohjana. Opetus edistää opiskelijoiden luovuutta, kulttuurista ja yhteiskunnallista osallisuutta sekä sosiaalisia taitoja. Sanataide on luovaa kielen käyttämistä, joka syventää opiskelijoiden kielellisiä taitoja, ilmaisun ja ajattelun taitoja sekä kasvattaa oppilaiden taiteellisuutta. Opetus tukee opiskelijoiden kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta.

Opetus perustuu monilukutaitoon ja laajaan tekstikäsitykseen, joiden mukaan tekstejä voidaan tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, visuaalisessa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Kirjoittaminen käsitetään laajan tekstikäsityksen mukaan myös suullisena kertomisena tai kehollisesti tuotettuna ilmaisuna. Lukeminen ymmärtäänsä tekstin vastaanottamisena myös kuuluna, nähtynä tai eri tavoin havainnoituna.

Opetuksen tavoitteena on antaa opiskelijoille valmiudet ilmaista itseään monipuolisesti sanataiteen keinoin ja löytää oman äänensä. Opinnot vahvistavat kirjoittaja- ja taiteilijaidentiteettiä sekä luovat opiskelijoille vertaisryhmän ja harrastusyhteisön, jossa tutustutaan sanataiteen tuottamisen eri puoliin. Opetus ohjaa opiskelijoita keskittymiseen, päämäärätietoiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn, aktiiviseen oppimiseen sekä

Kuva: Susanna Tiitinen

rakentavaan toimintaan yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Opetuksen lähtökohtia ovat ilo, leikki ja kokemuksellisuus. Opetus rohkaisee mielikuvituksen käyttöön ja oivallusten tekemiseen. Sanataideopetuksessa opiskelijat kehittyvät monenlaisten tekstien luomisessa ja hiomisessa, tyylien ja tekstilajien valinnassa, arvottamisessa ja monilukutaidossa. Opetusta toteutetaan vuorovaikutuksessa muiden taiteenlajien kanssa. Sanataiteen opiskelu kannustaa elinikäiseen harrastamiseen, alan opintoihin ja työhön.

7.1

Varhaisiän sanataidekasvatus

Varhaisiän sanataidekasvatuksen tavoitteena on rohkaista ja innostaa opiskelijoita ilmaisemaan itseään leikin, liikunnan, askartelun ja verbaalisin keinoin sekä saamaan kokemuksia ja elämyksiä sanataiteen luomisesta ja kokemisesta. Varhaisiän sanataidekasvatus auttaa lasta sukeltamaan kielen ja mielikuvituksen maailmaan. Opiskelija ammentaa tähän materiaalia ennen kaikkea kirjallisuudesta ja suullisesta perinteestä.

7.2

Sanataiteen yhteiset opinnot

Sanataiteen yleisen oppimäärän yhteisissä opinnoissa tutustutaan tekstien eri lajeihin kaunokirjallisuudesta mediateksteihin sekä niiden kielellisiin ja kuvallisiin ilmaisukeinoihin. Opitaan ideoimaan ja muokkaamaan tekstejä. Oma taidekäsitys ja vuorovaikutus taiteen kanssa kehittyvät. Opinnoissa löydetään keinoja ylläpitää työskentelymotivaatiota ja kehittää taitoa tutkia ja arvioida kannustavasti omia ja muiden tekstejä.

YHTEISISSÄ OPINNOISSA OPISKELIJA VOI VALITA KURSSEJA OMAN KIINNOSTUKSEN MUKAAN KAHDESTA KOKONAISUUDESTA:

- **Kirjoittamisen kokonaisuus.**
Kirjoittamisen kokonaisuuteen kuuluu pitempien tekstien kirjoittaminen ja eri tekstilajien, välineiden, alustojen ja kirjoitus-tyylien hallitseminen.
- **Moniaistillisen sanallisen ilmaisen kokonaisuus.** Tässä kokonaisuudessa painotetaan suullista, visuaalista ja monitaiteellista sanataideilmaisua.

Opiskelija voi suorittaa opinnot haluamassaan järjestyksessä riippuen siitä, millaisia kurseja oppilaitos minäkin lukuvuonna järjestää hänen ikäryhmälleen.

Kiinnostunut opiskelija voidaan ottaa ryhmään ohjaajan harkinnalla, jos ryhmässä on opintojaan jatkavien jo ilmoittauduttua tilaa. Ryhmän ohjaaja voi hyväksyä ryhmään henkilön, jonka katsoo kykenevän ryhmätyöskentelyyn ja jonka vuorovaikutustaidot mahdollistavat liittymisen jatkajien ryhmään. Tällaisia taitoja hyväksyttävä opiskelija on voinut saada esim. muissa harrastuksissa, tai koulussa. ■

KIRJOITTAMINEN

Opiskelijaa kannustetaan laajentamaan sanavarantoaan, monipuolistamaan kieltään ja ilmaisutapojaan ja kokeilemaan eri kirjallisuuden lajeja. Kirjoittamisprosessissa voidaan myös hyödyntää moniaistillisuutta ja muita ilmaisukeinoja. Opiskelijan omaa kerrontaa rohkaistaan ja kehitetään palautteen kautta. Opintoja voi opiskelijoiden toiveiden ja tarpeiden mukaan saman kurssin sisällä suorittaa yksilöllisesti, pareittain tai ryhmässä.

IDEASTA PAPERILLE

Kurssilla opiskelija luo tekstikokonaisuuksia omista ideoistaan. Lähtökohdaksi on itselle tärkeitä aiheita, jotka mielellään ovat ajankohtaisia opiskelijan elämässä. Opiskelijaa ohjataan ideoimaan itse ja yhdessä. Hänelle annetaan työkaluja, joilla omat ideat saavat sanataiteellisen muodon. Kurssin aikana opiskelijat antavat palautetta toisilleen ja oppivat pitkäjänteisen luovan prosessin lähtökohdat.

TARINA ALUSTA LOPPUUN

Tarinan kirjoittamista ja -kerrontaa harjoitellaan yksilöllisesti ja ryhmän toiveiden mukaan myös ryhmässä. Kurssin aikana opiskelijat antavat palautetta toisilleen ja oppivat pitkäjänteisen luovan prosessin hallitsemista. Kurssin tavoitteena on pidemmän yhtenäisen kertomuksen hahmottaminen ja luominen. Opiskelijalla voi olla valmiina ajatus alustasta, välineestä jolle tarinansa aikoo käsikirjoittaa. Väline voi olla esimerkiksi lyhytelokuva, liveroolipeli, feature tai perinteinen novelli. Käsikirjoitus on valmiin työn alku ja juuri. Kurssilla opiskelija oppii oman välineensä pitkäjänteisen käsikirjoitusprosessin hallinnan.

LUKEMINEN JA KIRJOITTAMINEN

Kurssin tavoitteena on rohkaista opiskelijaa eläytymään lukemaansa ja kuulemaansa sekä jakamaan lukukokemuksiaan. Opiskelija tutustuu sanataiteen traditioon, myös yhteisöllisesti tuotettuun sanataiteeseen, ja perehtyy erilaisiin lukemisen tapoihin, myös monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen. Opiskelijaa rohkaistaan intertekstuaalisuuteen ja omien lukukokemusten yhdistämistä omaan kirjoittamiseen.

RUNOJEN MAAILMA

Opiskelija tutustuu runoihin ja oppii kiteyttämään sanallista ilmaisuun lyhyemmissä teksteissä. Opiskelijaa kannustetaan laajentamaan sanavarantoaan ja monipuolistamaan kieltään.

MONIAISTILLINEN SANALLINEN ILMAISU

Opiskelija tutustuu eri ilmaisumuotoihin liittyen draamaan, improvisaatioon, esiintymiseen, äänitaiteeseen, audiovisuaalisen taiteeseen ja kuvataiteeseen. Tässä opintokokonaisuudessa sanataide nähdään laajana ilmaisun alueena, jossa voi käyttää kaikkia aisteja ja eri materiaaleja. Opiskelija tutustuu monitaiteelliseen työskentelyyn ja kokee oman sanallisen ilmaisun osana laajempaa taiteellista kenttää. Laajennetussa tekstikäsitelmissä teksti nähdään kirjoitetun ja puhutun tekstin lisäksi mm kuvina, kehollisina liikkeinä, ilmapiirin luomisessa ja esiintymistaitona. Opiskelijaa kannustetaan etsimään taiteilijuuden yhteisiä piirteitä ja työtapoja muiden taiteenalojen kanssa sekä halutessaan julkaisemaan sanataideteoksiaan yhteistyössä muiden taiteenalojen kanssa.

IMPROVISAATIO JA KEHOLLINEN ILMAISU

Kurssilla tehdään erilaisia ilmaisun- ja improvisaatioharjoituksia, joissa keskeistä on vuorovaikutus, läsnäolo ja kontakti toisten kanssa. Harjoituksilla ohjataan opiskelijaa toisten kuuntelemiseen ja yhteistyöhön. Tavoitteena on keskittymiskyvyn paraneminen sekä tilanteen dramaturgisen ja sanallisen luovuuden syventäminen. Kurssilla tutustellaan esiintymään muiden ryhmäläisten edessä sekä toimimaan aktiivisena ja rakentavaa palautetta antavana katsojana/kuuntelijana.

Kurssi antaa valmiuksia osallistua aktiivisesti ja käyttää omaa kehollista luovuutta ja spontaaniutta sanataiteen luovaan työhön. Improvisoitua materiaalia voidaan työstää tekstimuotoon. Kurssi voidaan toteuttaa yhdessä teatteritaiteen opiskelijoiden kanssa.

ÄÄNIMAAILMA JA KUUNNELMAT

Kurssilla tutustutaan ja käydään läpi omaa äänenkäyttöä. Kurssilla tehdään erilaisia puhe- ja äänenkäyttöharjoituksia ja ohjataan opiskelijaa miettimään äänimaailmaa kokonaisvaltaisesti puhutun tekstin, äänitehosteiden ja musiikillisten tehosteiden kokonaisuutena. Kurssilla painopiste voi olla radio/podcast-ohjelma, kuunnelma tai muu äänitettävä kokonaisuus.

DIALOGI JA MUUT PERFORMATIIVISET TEKSTIT

Opiskelija harjoittelee roolihahmojen luomista ja kohtauksien kirjoittamista. Harjoittelemalla kohtauksien lukemista ääneen ja esittämistä opiskelija tarkastelee kuviteltuja henkilöitä ja harjoittelee fiktiivisen roolin ja roolien välisen jännitteen rakentamista. Opiskelija tutustuu erilaisiin tekstimateriaaleihin ja harjaantuu tarkastelemaan, tulkitsemaan ja analysoimaan dramaturgisia tekstejä esimerkiksi näyttämö- ja elokuvakäsikirjoitusten kautta. Opinnoissa perehdytään erilaisiin keinoihin rakentaa fiktiivistä roolia ja harjoitellaan kohtautyöskentelyä yhdessä toisten opiskelijoiden kanssa. Opiskelija laajentaa ymmärrystään käsikirjoitusprosessin eri vaiheista. Kurssi voidaan toteuttaa yhdessä teatteritaiteen opiskelijoiden kanssa.

MAHDOLLINEN MUU SANATAIDEKURSSI

Opintokokonaisuus voidaan räätälöidä ryhmän tarpeiden mukaan ja opiskelijoiden mielenkiinnon kohteita kuunnellen. Kurssi antaa mahdollisuuden tarttua ajankohtaisiin aiheisiin tai ilmiöihin sekä tehdä yhteistyötä muiden taideoppilaitosten, yhdistysten ja tahojen kanssa. Opintokokonaisuuden painopiste voi olla jokin valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa määritelty teema tai asia, esimerkiksi keskeinen kehitys, kansainvälisyys tai ihmisoikeudet.

7.3

Sanataiteen teemaopinnot

Sanataiteen yleisen oppimäärän teemaopinnoissa perehdytään kauno- ja tietokirjallisuuden lajeihin sekä niiden käyttämiin keinoihin. Opinnoissa korostuvat yhteisölliset tekemisen tavat ja sanataideteosten näkeminen osana toisten tekstien verkostoa. Teemaopintojen osana voidaan julkaista sanataideteos painettuna, ääneen luettuna, mediasisältönä, esiintymisenä tai muussa muodossa.

Teemaopinnoissa opiskelijat perehtyvät sanataiteen eri lajeihin ja osallistuvat taiteidenvälisiin projekteihin. 200 oppituntia kestävä teemaopintot syventävät opiskelijan ymmärrystä sanataiteesta ja sen tarjoamista monipuolisista mahdollisuuksista itselleen taideharrastajana. ■

“Teemaopintojen osana voidaan julkaista sanataideteos painettuna, ääneen luettuna, mediasisältönä, esiintymisenä tai muussa muodossa.”

Esittäminen ja julkaiseminen

Vuoden kestävän opintokokonaisuuden tarkoitus on rohkaista opiskelijaa etsimään itselle sopivia tapoja tuottaa ja julkaista/esittää sanataidetta. Keskeistä on julkaisualustan valitseminen ja sen edellytyksiin syventyminen. Julkaisualusta voi olla esimerkiksi tarinankerronta yleisölle tai painettu teksti. Opintokokonaisuus voidaan suunnata ensisijaisesti valmistuville nuorille.

Kirjallisuuden tuntemus

Kurssilla tutustutaan tekstin yhteiskunnalliseen merkitykseen ja muotoihin eri aikakausina. Opiskelija saa yleiskäsityksen kirjallisuuden historiasta. Kurssilla ohjataan opiskelijaa lukemaan eri aikakausina kirjoitettuja lyriikan, epiikan ja dramatiikan tekstejä sekä harjaantumaan tekstin analysoimisessa. Tähän kuuluvat myös ajankohtaiset mediat. Omaa kirjoittamista ja sanataiteellista ilmaisua kehitetään historiallisen tietämyksen pohjalta esimerkiksi vanhempia ja uudempia tyylilajeja sekoittaen.

Lyhytkurssit

Teemaopintoihin voi kuulua erilaisia lyhytkursseja, joilla syvennetään tekstin tuottamisen taitoa, sekä sen soveltamista eri tapahtumiin ja esittämistä. Kurssi voi olla esimerkiksi radio-, lehti- tai nettitoimittajana toimimista yhdessä julkaisijoiden kanssa, poetry slam tai stand up -komiikan tyylistä näyttämösanataidetta, sanataiteellista ilmaisua audiovisuaalisen tai ajankohtaisen median kautta tai intensiivistä syventymistä tiettyyn kirjoitustyyliin.

7.4

Aikuisten sanataiteen opetus

Aikuisten sanataiteen opintokokonaisuudessa noudatetaan sanataiteen yleisen oppimäärän tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Aikuisille painopiste on tapahtuma-, viikonloppu- ja intensiivikursseilla.

7.5

Työtävät sanataiteen opetuksessa

Sanataiteen opiskelu tapahtuu yksilöllisesti sekä ryhmässä. Halutessaan opiskelija voi suorittaa opintoja suurimmaksi osaksi yksilöllisesti. Kannustaminen ja hyvänä kuuntelijana toimiminen ovat kuitenkin keskeisiä taitoja ja näihin opiskelijoita kannustetaan.

Sanataidetta opiskellaan kokeilemalla, harjoittelemalla ja vastuuta ottamalla. Sitoutuminen ja motivaatio työskentelyyn ovat opiskelussa tärkeitä ja näihin opiskelijaa tuetaan. Opiskelijoiden ilmaisu- ja havaintokyvyn harjoittaminen ovat keskeisiä. Työtävät valitaan siten, että ne tukevat opiskelijoiden kykyä ymmärtää omaa oppimistaan, reflektoida oppimistaan sekä kehittää näitä taitoja omassa taiteellisessa työskentelyssään. Työtavoissa korostuvat opiskelijan kehityksen jatkuva seuranta säännöllisen palautteenannon ja palautteen saamisen muodossa.

7.6

Oppimisen arviointi sanataiteen opetuksessa

Oppimisen arvioinnin tehtävänä sanataiteen opinnoissa on tukea opiskelijoiden edistymistä ja opinnoille annettujen tavoitteiden saavuttamista. Arviointi tukee opiskelijoiden omien tavoitteiden asettamista ja oman edistymisen seuraamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppimista arvioidaan myönteisesti ja kannustavasti niin opintojen aikana kuin niiden päättövaiheessakin. Opiskelun ja oppimisen monipuolinen ja jatkuva arviointi koostuu erilaisista palautteen antamisen tavoista. Opiskelijat saavat henkilökohtaista

palautetta opettajaltaan. Opiskelijoita kannustetaan myös jatkuvaan itsearviointiin ja vertaisarviointiin. Palaute kytkeytyy oppimisen tavoitteisiin ja on luonteeltaan ohjaavaa, jatkuvaa, kannustavaa ja pitkäkestoista. Arviointi tukee oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä sekä itseohjautuvuuden lisääntymistä. Oppimisen arviointi kohdistuu ainoastaan työskentelyyn, tavoitellun osaamisen karttumiseen sekä sanataiteellisten taitojen kehittymiseen, ei opiskelijan persoonaan. Arvioinnin ja palautteenannon antamisessa otetaan huomioon opiskelijoiden hyvän itsetunnon ja myönteisen minäkuvan kehittyminen.

“*Oppimista arvioidaan myönteisesti ja kannustavasti niin opintojen aikana kuin niiden päättövaiheessakin.*”

Kuva: Susanna Tiitinen

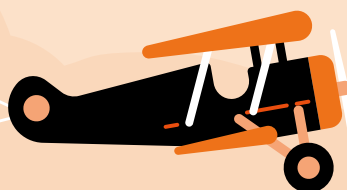
Sanataiteen yhteisissä opinnoissa jatkuvan arvioinnin tehtävänä on tukea perustaitojen harjoittelua. Arvioinnissa painottuvat erityisesti sanataiteen tuottamisen ja sanataiteen tulkitsemisen taidot sekä oppimaan oppimisen taidot. Sanataiteen teemaopinnoissa jatkuvan arvioinnin tehtävänä on tukea sanataiteen taitojen laajentumista. Arvioinnissa painottuvat sanataiteen tuottamisen taitojen lisäksi reflektoinnin ja prosessinhallinnan taidot.

SANATAITEEN YLEISEN OPPIMÄÄRÄN ARVIOINNIN KOHTEITA OVAT:

- Sanataiteen tuottamisen taidot
- Sanataiteen tulkitsemisen taidot
- Reflektoinnin ja prosessinhallinnan taidot
- Sanataiteen osa-alueiden taidot, kuten kirjoitustaidot, esiintymistaidot, visuaaliset taidot ja dramaturgiset taidot
- Palautteen saaminen ja antaminen
- Opiskelijan omien tavoitteiden asettaminen ja niiden saavuttaminen, itsereflektiotaitojen kehittyminen
- Opiskelijan oma taiteellinen prosessi, oman ilmaisuvoiman kehittyminen ■

OPINTO- POLKU

TAIDEAINEET

Kuvataide

Musiikki

Teatteritaide

Sanataide

Käsityötaide

Mediataide

OPINNOT KOOSTUVAT

300

TUNTIA

200

TUNTIA

500

TUNTIA

YHTEISET OPINNOT

+

TEEMAOPINNOT

=

YLEISEN OPPIMÄÄRÄN
LASKENNALLINEN
LAAJUUS

**VARHAISIÄN
TAIDEKASVATUS**
- Tutustuttaa taiteeseen ja luo pohjaa opinnoille.

YHTEISET OPINNOT

Yhteisten opintojen tarkoituksena on taiteenalan perustaitojen hankkiminen. Yhteisiä opintoja suoritetaan 300 tuntia ja ne koostuvat 2 tai useammasta opintokokonaisuudesta.

Voit suorittaa yhteisiä opintoja ja teemaopintoja **YHTÄAIKAA!**

Opinnot etenevät **TASOLTA TOISELLE**, tiedollista ja taidollista osaamista laajentaen ja syventäen.

TEEMAOPINNOT

Teemaopinnoissa tarkoituksena on yhteisissä opinnoissa hankittujen taitojen laajentaminen. Teemaopintoja suoritetaan 200 tuntia ja ne koostuvat 1 tai useammasta opintokokonaisuudesta.

Opinnot voivat sisältää myös opintokokonaisuuksiin ja niiden tavoitteisiin ja sisältöihin rinnastettavia opintoja, esim. lyhytkurseja.

Huom!

JOKAISEN OPINTOPOLKU ON OMANLAINEN.

www.kouvolankansalaisopisto.fi

